

ÜSTÜN ZEKALİ ÇOCUKLARA ANA-BABALARI VE ÖĞRETMENLERİ NASIL YARDIMCI OLABİLİR

Dr. Ayşegül ATAMAN*

Üstün Zekallığı Anlama:

Hemen hemen her çocuğun yaşdaşlarından daha iyi olduğu bir yanı vardır. Kimisi konuşmada, kimisi yazmada, bir diğeri resim yapma yada şarkı söylemede yaşitlarından daha iyidir.

Çocukların bir kısmı ise akranları çeşitli işler başarırken halâ temel bazı becerileri kazanmada büyük güçlüklerle karşı karşıyadırlar. Başka bir biçimde ifade edecek olursak, dört yaşındaki çocukların oluşturduğu bir kümede, çoğunluk tek ayakları üzerinde hopla- ma yeterliğine ulaşmışsa, bu kümenin küçük bir kısmı tek ayakla hoplayarak daireler çizerken, küçük bir kısmı da hiç hoplayamaz. İşte aynı bu örnekte olduğu gibi yetenek dağılımı açısından da çocukların büyük çoğunluğunu üç gruba ayırabiliriz. Ortalama, ortalama üstü ve ortalama altı. Normal okul sistemi içinde çocuklar genellikle üç dü- zeyin paraleli olan öğrenme kümelerine ayrılabilir.

- (a) Ortalama öğrenme gücü olanlar,
- (b) Ortalama üstü öğrenme gücü olanlar,
- (c) Ortalama altı öğrenme gücü olanlar.

Bu üç ana grup dışında çok küçük sayıda oldukça ağır ve güç öğrenen öğrenciler de vardır. Bunlara bilindiği gibi "Geri Zekalılar" denir. Bu küçük sayıya eşit bir grup çocuk da oldukça ileri öğrenme düzeyine ulaşmıştırlki bunlara da "Üstün Zekalı" yada "Üstün Yete- nekli" çocuklar denir.

(*) A.Ü. Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü.

Öğrenme yeteneği açısından istatistiksel olarak açıklayacak olursak şöyle bir dağılım ortaya çıkacaktır. Kuramsal olarak yüz öğrenciden oluşan bir grup düşünelim. Bunların hepsi beşinci sınıfta olsun. İstatistik bulgulara göre bunların 68 i ortalama öğrenme gücünde, 13 ortalama üstünde, 13 ortalama altında, üç geri zekalı ve üçü de üstün zekalı olacaktır.¹

Gerek bizde gerekse gelişmiş ülkelerin çoğunda, yukarıda belirtilen dağılımın tabanında yer alan geri zekalılarla çeşitli özür grubuna giren çocuklara (körler, sağırklar, ortopedik özürliüler) özel eğitim olanakları sağlanmaktadır. Bu gruba duygusal güçlüğü olanları, kültürel yoksunluğu olanları ve korunmaya muhtaç çocukları da dahil edebiliriz. Ancak, benzer özel eğitim olanaklarının üstün zekalılara sağlanabilmesi söz konusu olduğunda ilgililer "nasıl olsa her ortamda yetişebilirler, kolay öğrendikleri, okuldan hoşlandıkları, genel olarak uyumlu oldukları ve diğer çocuklardan zekaca da üstünlükleri bulunduğuna göre ayrıca bir özel eğitime gereksinimleri yoktur." savıyla sorunu önceliği olmayan bir biçimde ele almayı yeğlemektedirler.

Ancak, durumun hiç de böyle olmadığını kanıtlayan gerçekler vardır. Yapılan araştırmalar, gerekli önlemler zamanında alınmadığında yani en erken yaşta tanılanıp uygun eğitim olanakları sağlanmadığında, üstün zekalı çocukların büyük bir kısmının duygusal sorunları olabileceğini, normal çocuklar için düzenlenmiş okul programlarında çeşitli sorunları (özellikle öğrenme açısından) olan öğrenciler haline dönüşebileceklerini hatta, olağanüstü yeteneklerini boşu boşuna tüketebileceklerini ortaya koymaktadır.²

Bir diğer noktada şudur. Sayıları doğa tarafından her kuşak için sınırlanmış olan bu çocukların³ bir tekinin bile yetenekleri oranında yetiştirilemeyişinin ortaya çıkaracağı ve giderilmesi mümkün olmayan kayıp.. Uygarlık tarihi incelendiğinde tarih öncesinden günümüze değin toplumların uygarlık düzeyinde almış oldukları ilerlemeler, büyük ölçüde bu sayısı az üstün yeteneklilerin ürünüdür.⁴

Erken yaşta tanılanıp uygun eğitim ortamı sağlanmadığı için üstün yetenekli yada en azından bu yetenek gizilgücüne sahip olan bir çok kişi, çevrelerindeki kişilerin dikkatini çekemeden yaşamlarına devam edebilirler, en yakınlarınca önem verilmeyen kişi olarak görülebilirler. Özel yeteneklerinin farkına varılmadığından sıradan bir insan olarak, keşfedilemeden, yok olup gidebilirler.

ÜSTÜN ZEKALİ ÇOCUKLARA NASIL YARDIMCI OLUNABİLİR

Üstün Zekanın Tanımlanması:

Üstün zekalı çocuklar toplumda yaklaşık %2 oranında daima mevcut olmuşlardır ve olacaklardır. Ülkemizde bu tür çocuklara yönelik özel eğitim çalışmalarının geçmişi çok yeni olmasına karşın ancak deneme düzeyinde kalmıştır. 1964-1972 yılları arasında Ankara, İstanbul ve Eskişehir de 10 üst özel sınıf uygulaması yapılmış sonuçları alınmadan bu hizmet sona erdirilmiştir.

Üstün zekalıları tanılamaya yönelik çeşitli yöntemler vardır. Bu yöntemler daha çok bu konuda araştırma yapma yada üstün zekalıları yönelik özel eğitim programlarına öğrenci seçmekle ilgili olanların kullanacağı türdendir. Bu konuda ayrıntılı bilgiler böylesi bir yazının kapsamı dışındadır. İsteyenler, ekte sunulan kaynaklardaki yayınlara başvurabilirler.

Üstün Zekalı Çocuk Kimdir?

Üstün yetenekli çocuklara ilişkin çeşitli tanımlamalar yapılmaktadır. Bazı araştırmacılar⁵ dar bir kapsamla konuya yaklaşmakta ve sadece geçerli ve güvenilir zeka testlerinde sürekli olarak 140 ZB ve yukarıdaki çocukları ele alarak tanımlı sınırlandırmaktadırlar.⁶ Ele alınan bu ZB (Zeka Bölümü) tabanını genellikle araştırmacılar, kendi amaç ve araçlara göre düzenlemektedirler. Üstün yeteneği belli bir ZB ile tanımlamanın çeşitli sakıncaları olduğu artık ortaya çıkmıştır.⁷ Konuya geniş bir perspektifle yaklaşan araştırmacılar ise, anlığın çeşitli boyutları yanında anlık olmayan alanlardaki yeterliği de üstün zekalılık kapsamı içine almaktadırlar. Böyle bir yaklaşımda çocuğun akademik ve anlık alanlardaki yeteneği kadar toplumsal ilişkiler, yaratıcılık, önderlik, v.b alanlardaki yetenekleri de dikkate alınmaktadır. Tanımlamada bu yaklaşımı savunanlar, üstün zekalı çocuğu yukarıda söz konusu edilen alanlardan bir yada bir kaçında yaşdaşlarına göre üst % 10 da bulunan çocuklar olarak tanımlamaktadırlar.⁸

Eğer çocuktaki yetenek düzeyi olağanın çok çok üstünyeyse, tanılamak oldukça kolaydır. Her hangi türden bir ölçüm yapılmadan çocuğun kabataslak yeteneği hakkında bir şeyler söylenebilir. Örneğin; Çocuk üç yaşındayken temel dört işlemi yapıyorsa, dört yaşından önce kendiliğinden okumaya başladıysa, bu çocuğun üstün zekalı olduğunu ölçüm yapmaksızın söyleyebiliriz. Buna benzer olarak, üç yaşında her türlü müzik aletini çalabilen yada olağanüstü resim yapabilen bir çocukta da olağanüstü müzik veya resim yeteneği bulun-

duğu apaçık ortadadır. Bu türden çocuklar okul sistemi içinde kolaylıkla tanılanır. Bunlara uygulanacak olan ölçümler tanılamadan çok yeteneği kanıtlama niteliğinde olacaktır. Üstün zekalıların bir bölümü ise gerek ana-babaları gerekse öğretmenlerince kolaylıkla fark edilemez yada yanlış yorumlanabilirler. Yapılan araştırmalar böylesi çocukların bazılarının belirli alanlarda üstün başarı, diğerlerinde ise düşük başarı gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Bunlar çoğunlukla öğretmenleri ve arkadaşlarıncaya mantık dışı davranan yada acaip fikirleri olan kişiler olarak görülebilir. Bütün bu nedenlerle üstün zekalı çocuğun kesin bir tanılamasının güç olmasına karşın, gösterdikleri belirgin bazı özellikler bu çocukları yaşdaşlarından ayırır.

1. Çok Küçük Yaşlarda İleri Düzeyde Sözcük Dağarcığı: Üstün zekalı çocukların çoğunluğunun göstermiş olduğu en belirgin özelliklerden birisidir. Örneğin: Çocukların çoğu, iki yaş dolaylarında iki sözcüklü tümceler kurar "Köpek var" gibi. Aynı yaşlarda üstün zekalı bir çocuk ise "Arka bahçede çiçeklerimizi koklayan kahverengi bir köpek var" türünde tümce kurar.

2. Dikkatli Gözlem ve Merak: Üstün zekalı çocuklarda olay ve nesnelere ayrıntılarına kadar gözleme ve nedenlere ilişkin merak çok küçük yaşlarda gelişmeye başlar. Örneğin: Şeffaf bantların yapımına ilişkin bir dizi soruyla ayrıntılı yanıtlar elde etmeye çalışabilir. Şeffaf bandın bir tarafını yapışkan diğer tarafını düz yapan nedir? Nasıl bir makinayla bandın yapışkan yeri makineye bulaşmadan çıkmaktadır? Bant rulosunu açtığımız zaman niçin yapışkan kısım diğer kısma yapışır? vb. sorularla yanıtlar bulmaya çalışır.

3. Bilginin Çeşitliliğini Anımsama: Üstün zekalı çocuk, ana-baba ve öğretmenlerini geçmiş yaşantılarının ayrıntılarını anımsayarak şaşırtırlar. Örneğin: Altı yaşındaki bir üstün zekalı çocuk, bir müzeyi gezip döndükten sonra, orada görmüş olduğu bir aracı gerçeğine uygun olarak çizebilir.

4. Dikkati Bir Noktaya Toplama Süreci: Bir yaşındaki üstün zekalı çocuk beş dakika yada daha çok uzun bir süre kendisine okunan bir masalı dikkatini dağıtmadan dinleyebilir. Daha büyük yaştakiler ise bir kitap yada kendisine anlatılan bir konuyu tümüyle anlatabilir.

5. Karmaşık Kavramları Anlama ve İlişkileri Algulama Soyut Düşünme Yeteneği: Ortalama yetenekli dört yaşlarındaki bir çocuk,

ÜSTÜN ZEKALİ ÇOCUKLARA NASIL YARDIMCI OLUNABİLİR

ana ve yavru hayvanlarla ilgili kitapların resimlerine merakla bakar. Aynı yaşlardaki üstün zekalı çocuk ise ana ve yavrulardan hangilerinin birbirlerine daha çok benzediği hususu ile ilgilenir. Yada beşinci sınıf öğrencilerine "Fakir olsaydınız ne olurdu?" konulu bir kompozisyon ödevi verilse, öğrencilerin büyük çoğunluğu ya "yeterli param olmazdı" yada "aç kalırdım" diye yanıt verecektir. Ancak üstün zekalı bir çocuktan şöylesi bir yanıt beklemek olasıdır. "fakir olmak sadece diğer insanlarda fakir değilse sorundur. Eyer herkesin az parası varsa, herkes daha az harcayacaktır ve herşey de daha ucuz olacaktır".

6. İlgi Alanlarının Çeşitliliği ve Genişliği: Üstün zekalı çocuklar çeşitli konulara ilgi göstermektedirler. Bu ilgileri oldukça yoğun olmaktadır. Bir ay hayvanlarla ilgilenirse öbür ay tamamen farklı bir konuya örneğin yabancı dile ilgi duyabilir.

7. Başkalarını ve Kendini Eleştirme Yeteneği: Üstün zekalı çocuklar kendilerini ve çevresindekileri iyi biçimde değerlendirirler. İnsanların söyledikleri ile yaptıkları arasındaki farklılıklara dikkat ederler. Ancak kendilerini daha çok eleştirirler. Örneğin, yüzme yarışında birinci gelen üstün zekalı bir çocuktan "En az bir dakika daha önce yarışı bitirebilirdim" yanıtını almak olasıdır.

8. Diğer Alanlarda Üstün Yetenekli Çocukların Özellikleri: GörSEL ve yapım sanatları yada psikomotor alanlarda üstün yetenekli olan çocuklar anıksal açıdan üstünlük gösteren ve yukarıda özellikleri belirtilmeye çalışılan çocuklara benzer özellikler gösterirler. Ayrıca bunlara ek olarak üstünlük gösterdikleri alanlara ilişkin (yaratıcılık, fiziksel yeteneklilik v.b) yeterliklerini çok küçük yaşlarda göstermeye başlarlar. Resim alanında üstün yetenekli olan bir çocuk, sınıf arkadaşları bir insan resminde burun, göz, kulak ve ağız doğru yerlerine koymaya çalışırken motosiklete binmiş adam resmi çizebilir.⁹ Yaratıcılık yetenekleri olan çocuklar, anıksal açıdan üstünlük gösterenlerden bir çok yönde farklılık göstermektedirler. Ahşılmış mantık kalıpları dışında düşünme, bağımsız düşünme, rahat davranma v.b özellikler göstermektedirler.

Ana - Baba ve Öğretmenler Nasıl Yardımcı Olabilir?

Yukarıda belirtilen özellikleri gösteren çocukları yada öğrencileri olanların ülkemizde sorunlarını çözmeye yardım edecek, ana babalara rehberlik edebilecek kuruluşlar yok denecek kadar azdır. Büyük kent-

lerimizin bazılarında bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezleri, çocukları tanılamada yardım edebilecek nitelikteki kuruluşlardır, ancak yönlendirme ve bir programa ayırma türünden hizmetler, daha öncede değinildiği gibi ülkemizde mevcut değildir. Ayrıca, A.Ü. Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümüne bağlı olarak kurulan Özel Eğitim Birimi de yeni olmasına karşın bu tür hizmetleri vermeye çalışan bir kuruluştur. Bunlara ek olarak, çeşitli üniversitelerin ilgili birimleri de bu konuda ana-babalara yardımcı olabilirler. Ayrıca fen ve matematik alanında üstün yetenekli çocuklar için Ankara Fen Lisesi de yararlanılması gereken bir olanaktır.

Ancak, yukarıda belirtilen hizmetler yeterli bir düzeyde değildir. Ana-babaların ve öğretmenlerin bu türden çocuklara her hangi bir kuruma götürmeksizin yapabilecekleri çok şeyler vardır. Bunları şöylece sıralamak olasıdır.

Ana-babalara öneriler:

1. Nekaðar üstün zekalı olursa olsun, çocuðunuzun halâ bir çocuk olduðunu unutmayınız. Sevgiye olduðu kadar denetlenmeye, disiplinli bir ilgiye, ana-babasınınca kabul edilmeye, kişisel bağımsızlığını kazanmaya ve sorumluluklar almaya gereksinimi vardır.

2. En iyi biçimde gelişebilmesi için ana ve babanın değer sistemleri biri birine uygun olmalıdır. Bunun anlamı, çocuk yetiştirilirken, nelerin verilip nelerin verilmemesi konusunda ana-baba arasında büyük görüş ayrılıklarının bulunmaması gerektiğidir.

3. Çocuğın yetiştirilmesinde ana, baba birlikte çabalamak durumundadırlar. Sayıları, zamanı, sözcüklerin söylenişini v.b öğretirken, gerek evde gerekse çevrede ortak bir sorumluluk almaları önemlidir.

4. Çocuğın okuma, müzik, şiir, düşünülerini tartışma ve kendini ifade etme becerilerini geliştirmesi üzerinde önemle durulmalı, çocuğa bol, bol kitaplar okunmalıdır. (İlgi duyduğu) Okuldaki faaliyetleri yakından izlenmelidir.

5. Mutlu bir aile ortamının çocuğın gelişimindeki öneminin unutulmaması gerekir. Sonu gelmeyen tartışmalar, boşanma her çocuk gibi üstün zekalı çocuğu da çok etkiler.

6. Üstün zekalı çocuklar yaşitlarından önce yetişkin sorunlarına ilgili ve duyarlı hale gelmektedirler. Örneğin: cinsiyet, ölüm, has-

ÜSTÜN ZEKALİ ÇOCUKLARA NASIL YARDIMCI OLUNABİLİR

talık, savaş, parasal konular v.b. Bu alanlardaki deneyimlerinin eksikliği sonucu, sorunları gözmede güçlüklerle karşılaşır, onlara sözkonusu ve benzeri alanlarda ana-babaları gerekli yardımları yapmalıdır.

7. İyi kitapların, dergilerin ve diğer araç ve kaynakların evde çocuğu eğitmekteki önemi daima göz önünde tutulmalıdır. Ansiklopedi, çeşitli levhalar benzeri kaynaklar bu açılarından önemlidir.

8. Çocuğun sağlam bir öğrenme temeline sahip olmasını sağlamak için, müzeler, tarihi yerlere, sanat galerilerine, v.b yerlere götürülmesi çeşitli kaynaklarca önerilen bir husustur.

9. Ana, babalar özellikle çocuğun sormuş oldukları sorulara "yeter artık" diye yanıt vermemeye dikkat etmelidirler. Altıncı maddede değinilmiş olan konulardaki sorularını, azarlayarak yada yanlış biçimde yanıtlamaktan kaçınmaları hele, bunları büyüyünce öğrenirsin diye baştan savma yanıtlar vermemeleri gerekmektedir. Çocuğun tüm sorularına, ister uygun bir ortamda sorulmuş olsun isterse olmasın doğru yanıt vermek durumundadır. Örneğin Uzaya atılan roketlerin Tanrıyı vurma ihtimali var mıdır?" türünden sorularla çeşitli kavramların açıklığa kavuşturulmasını gerektirecek yanıtların verilmesi sözkonusu olabilir.

10. Üstün zekalı çocuğun ilgi alanlarının çeşitliliği unutulmamalıdır. Ancak uzun bir süre bir konuda ilgisini yoğunlaştırmayabilir. Bu nedenle çocuğun ilgilerini destekleyerek, bir konuya daha uzun süre ayırmasını sağlamak ana-babalara düşen bir görevdir.

11. Ana-babalar çocuklarının tüm yaşantısını aşırı biçimde yönlendirmekten de kaçınmalıdırlar. TV seyretmek, resimli mecmualara bakmak, oyun oynamak v.b etkinlikleri yapmak da onların hakkıdır.

12. Çocuğun, fantazileri, varsa hayali arkadaşları, alışılmıştın dışındaki düşünceleriyle doğrudan ya da dolaylı biçimde olumsuz tutum takınmaktan ve alay etmekten kaçınmalıdırlar.

13. Çocuğun ilgi ve üstünlük gösterdiği dallarda, ana babalar yeterli kalamadıkları zaman, olanakları el verdiğince özel ders v.b kolaylıkları çocuklarına sağlamalıdır.

Öğretmenlere Öneriler:

1. Sınıfınızda üstün zekalı çocukla karşılaştığınızda (yukarıda belirtilen özellikleri dikkate alarak) paniğe kapılmamanız gerekir.

Çünkü üstün zekalı çocuğun öğretmeninin de mutlaka üstün zekalı olması gerekmez. Ortalama (normal) bir öğretmen çeşitli açılardan üstün zekalı çocuklara kaynaklık ve önderlik yapabilir.

2. Hangi semtte ya da hangi sosyo-ekonomik tabakada öğretmen olursanız olun üstün zekalı çocukla karşılaşabilirsiniz. Çok çok üstün özellikleri olan çocuklarla belki tüm öğretmenliğiniz süresince bir kez karşılaşabilirsiniz.

3. Sınıfımızdaki üstün zekalı çocukların tümü, sınıf çalışmalarına karşı istekli ve ilgili olmayabilir. Bunun nedeni kısmen sınıf etkinliklerinin yeterince uyarıcı olmamasından gelebilir.

4. Küme olarak üstün zekalı çocukları öteki çocuk kümeleri ile karşılaştıracak olursak, genellikle üstün ve elverişli sonuçlar sağladıklarımızı görürüz. Bununla beraber, üstün zekalı çocuklar arasında yaşlarına göre, boyca küçük, toplum içinde kendini huzursuz hisseden, duygusal bozukluğu olanlara da rastlanır. Bu nedenle, üstün zekalıları tanımlamada kesinlikle fiziksel özellikler kullanılmamalıdır. Görünüş açısından her biçimde olabilirler.

5. Üstün zekalı çocukların ihtiyaçlarını karşılarken çeşitli sorunlar ortaya çıkabilir. İlk önemli sorun, öğrencilerin anlksal yeteneklerinin büyük farklılıklar göstermesidir. Sınıflar yükseldikçe anlksal yetenekler açısından sözkonusu değişkenler artar. Tıpkı ayrı hızla yarışan otomobillerin yol uzadıkça aralarındaki mesafenin açılması gibi, anlksal gelişme hızları birbirinden farklı olan öğrencilerin uygulanan okul programında geçirdikleri süre arttıkça aralarındaki fark da çoğalır. Öyleki; bir zaman sonra öğretmen, öğrencilerinden bir kısmının basit toplama ve çıkartma işlemlerinde bile güçlük çekmeğe devam ettiği halde bir kısmının ise şimdiden cebir ve geometriyle rahatca uğraşacak duruma geldiğini görecektir. Bu öğrencilerin ihtiyaçlarını nasıl karşılamak gerekir. Küme çalışmalarında ve benzeri etkinliklerde üst düzeydeki öğrencilere ek ev ödevleri ya da konuya ilişkin detaylı incelemeleri gerektirecek proje çalışmaları ile bu çocuklara program zenginleştirmesi uygulamak olasıdır.

Önemli bir yetersizliğin olduğu ikinci bir alansa, müfredat programlarının gerektirdiği bilgi ve becerilerle ilgilidir. Günümüzde ilkökul öğretmenlerinden, bilimin her dalında, matematik, dilbilgisi, güzel sanatlar, sosyal bilgiler ve daha bir sürü ayrıntılı konularda, 6-14 yaşlar arasındaki genç kafaların kendisine yöneteceği soruları ra-

ÜSTÜN ZEKALİ ÇOCUKLARA NASIL YARDIMCI OLUNABİLİR

hathlıkla cevaplayabilecek kadar iyi yetişmiş olması beklenmektedir. Halbuki, üstün zekalı çocuk, bilhassa kendisinin özel olarak ilgilendiği konularda öğretmeninden daha fazla bilgi sahibi olabilmektedir. Bunun sonucu olarak, öğretmen çocuğun üstünlük gösterdiği alanlarda kendisine sınıf etkinliklerini yürütmekte yardımcı olmasını sağlayacak olanakları tanımalıdır.

Yukarıda değinilen PROGRAM ZENGİNLEŞTİRME üstün zekalı çocuğun eğitiminde kullanılabilecek en iyi yaklaşımlardan birisi olarak görülmektedir.¹⁰ Zenginleştirme, üstün zekalı çocuğun, üstün olduğu yanları ve belirgin anıksal becerilerini daha çok geliştirmeyi hedef alan bir etkinlik tipi olarak tanımlanabilir. Yatay ya da dikey olarak yapılabilmektedir. Yatay zenginleştirmede okul programına ek olarak, resim, müzik, yabancı dil, v.b alanlarda çocukları ilgi ve yeteneklerine göre yetiştirmek sözkonusudur. Dikey zenginleştirmede müfredat programı uygulanırken çocuğu daha derinlemesine ve detaylı incelemeler yapabileceği projelere yönelmek sözkonusudur.

Bu tür öğrencilerin öğretmenlerinin nitelikleri başında, kapsamlı bir meslek tecrübesine ve yapılan hataları kabul edebilme yeteneğine sahip olmaları gelmektedir. Herşeyi bildiğini sanan ve kendisinin bütün bilgilerin kaynağı olduğunu iddia eden bir sınıf öğretmenin, üstün zekalı çocuklar arasında çok geçmeden başarısızlığa uğrayacağı açıktır. Üstün zekalı çocukların öğretmenlerinden beklenen özellik "bilmiyorum" diyebilmesi, bunun yanında çocuğu uygun kaynaklara yönelmesidir. Öğretmenin geniş bir tecrübeye sahip olması çocukların daha canlı ve daha kişilikli bir öğrenim yaşantısı sağlamasına büyük ölçüde yardım eder.

SONUÇ

(a) Üstün zekalı çocuklar toplumumuzun en değerli kaynaklarından birisidir. Toplumda %2 oranında daima mevcut olmuşlardır ve olacaklardır.

(b) Eğitim sistemimiz bu çocuklar için en elverişli olanakları sağlayamamıştır.

(c) Üstün zekalıları yaşlılarından ayıran bazı özellikleri vardır. Anıksal, akademik, yaratıcılık, önderlik, görsel ve yapım sanatları ile psikomotor alanlarda yaşlılarına kıyasla üstünlük göstermektedirler.

(d) Ana-babalar, üstün zekalı çocuklarını yetiştirirken sevgi, anlayış, birlikte davranma, ilgilerini destekleme, sorunlarını ve sorularını yanıtlamada ortaklaşa sorumluluk almak durumundadırlar.

(e) Öğretmenler, hoş görümlü bir sınıf ortamında bu çocuklara kendi bilgi ve yeterlikleri oranında yardımcı olabilirler. Dikey ve yatay program zenginleştirme okul etkinliğinde kullanılacak bir yöntemdir. Üstün zekalı çocukların öğretmenlerinin de üstün zekalı olması gerekmez.

KAYNAKÇA

1. Daniel P. Hallahan and James M. Kauffman, *Exceptional Children*, Prentice Hall inc. 1978.
2. Philip E. Vernon, *The Psychology and Education of Gifted Children*, Methuen-Co Ltd. 1977.
3. Doç. Dr. Mitat Eng, *Üstün Beyin Gücü*, A.Ü. Eğitim Fakültesi yy. No: 83 1979.
4. Aynı,
5. Walter Berbe, *Psychology and Education of The Gifted*, Meredith Publishing Com, 1965
6. Lewis M. Terman et al, *Genetic Studies of Genius Vol. III* Stanford Uni. Press, 1975.
7. *Ön. Ver*, sh. 474-476.
8. Robert F. DeHaan and Robert Havinghurst, *Educating Gifted Children*, 2nd Ed, The Uni. of Chicago Press 1965.
9. Victor Lowenfeld and W. Lambert Brittain, *Creative and Mental Growth*, sixth Ed, Macmillan Publishing Co., inc. 1975.
10. James J. Gallagher, (çev. Asis. Ayşe Gül Ataman) *İlkokulda Üstün Zekalı Çocuk*, A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt. 8 sayı 1-4, 1976.